

WSTĘP

Wolność gromadzenia się przez poszczególne jednostki pełni szczególną rolę w państwie prawa, stanowiąc wręcz warunek istnienia społeczeństwa demokratycznego. Gwarantuje także członkom społeczności wpływ na władze publiczne, umożliwiając jednostkom w sposób pośredni oddziaływanie na politykę poprzez prezentowanie poglądów, opinii czy też żądań, co stanowi wyraz demokracji bezpośredniej. Poza tym wolność zgromadzeń nie może być uzależniona od obawy wystąpień manifestujących, bowiem w demokratycznym państwie każdy ma prawo wyrazić w sposób pokojowy swój pogląd bądź idee. Z kolei to na organach władzy publicznej spoczywa obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom zgromadzeń, ponieważ tylko w taki sposób istnieje możliwość tworzenia realnej gwarancji wolność i prawa do zgromadzeń.

Podkreślić raz jeszcze należy, że wolność zgromadzeń to niezbywalne prawo do pokojowego gromadzenia się osób w dowolnym celu. To podstawowe prawo człowieka jest od lat zagwarantowane przez kilka aktów prawnych, w tym m.in. przez Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej¹, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r.², Konwencję

---

¹ Dz.Urz.U.E.C z dnia 14 grudnia 2007 r.

² Dz.U. z 1977 r. nr 38, poz. 167.

o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r.³, Amerykańską Konwencję Praw Człowieka oraz przez zdecydowaną większość krajowych konstytucji na całym świecie.

W każdym demokratycznym społeczeństwie swobodne gromadzenie się jest jednym z zasadniczych instrumentów, dzięki któremu ludzie mogą realnie wpływać na procesy społeczne. W społeczeństwach demokratycznych organizatorzy zgromadzenia mają prawo wyboru czasu i miejsca, które uznają za najbardziej odpowiednie do swobodnego wyrażania swoich poglądów. Istnieją jednak pewne przypadki, w których demokratyczne państwa mają prawo do legalnego (zgodnego z prawem) uniemożliwienia organizacji takich wydarzeń, bez ograniczania wolności zgromadzeń. Na przykład zakazanie organizacji głośnej demonstracji mającej odbyć się pośrodku osiedla w środku nocy może okazać się w pełni uzasadnione, bowiem może nieproporcjonalnie zakłócić życie wielu okolicznych mieszkańców, którzy nie są uczestnikami manifestacji, jak również zagrażać bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu. Nie będzie jednak uzasadnione odmówienie organizacji głośnej demonstracji przed budynkiem instytucji państwowych, kiedy trwają tam obrady.

Władze publiczne nie mogą ograniczyć wolności zgromadzeń tylko dlatego, że organizatorzy chcą w trakcie takiego zgromadzenia wyrazić poglądy, które są kontrowersyjne, lub dlatego, że osobom pełniącym w danym czasie władzę wydaje się, iż pomysły demonstrantów mogą zainteresować społeczeństwo, a to obróci się przeciwko rządzącym. Oczywiście jeśli w trakcie zgromadzenia zagrożone zostanie przykładowo bezpieczeństwo publiczne, wówczas funkcjonariusze władzy publicznej mogą legalnie rozwiązać demonstrację. Bezwzględnie może do tego dojść, jeśli pokojowa demonstracja zamieni się w gwałtowną, manifestanci zaczną podpalać samochody

---

³ Dz.U. z 1993 r. nr 61, poz. 284.

czy np. włamywać się do sklepów. Nie ulega wątpliwości, że wolność zgromadzeń prowokuje debatę publiczną i różnorodność oraz jest odpowiednim narzędziem służącym do wprowadzania określonych zmian. Wolność zgromadzeń – co już podnoszono – jest prawem politycznym o wielkiej doniosłości dla opozycji, głównie w okresie wyborczym, ale też o szczególnym znaczeniu dla rządzącej większości, bowiem pozwala rządzącym na uniknięcie sytuacji, w której tracą kontakt ze społeczeństwem. Akt zatem regulujący problematykę zgromadzeń powinien być więc ustawą ponadpartyjną, wypracowaną w drodze konsensusu, w pełnej zgodzie z obowiązującym w Polsce modelem państwa demokratycznego. Z kolei pośród zagrożeń dla bezpieczeństwa zgromadzeń najbardziej doniosły jest przemarsz osób o skrajnie odmiennych poglądach w tym samym czasie i niedalekiej odległości, co w niektórych przypadkach może prowadzić do ryzyka uszkodzenia mienia czy zagrożenia dla życia lub zdrowia osób postronnych w miejscu przemarszu znacznej liczby osób o odmiennych poglądach. Te i innego rodzaju niebezpieczeństwa implikują konieczność zaangażowania nie tylko służb porządkowych, ale także formacji mundurowych, pośród których wiodącą rolę odgrywa policja. Jest to bowiem formacja, która ma obowiązek zapewnić bezpieczeństwo i porządek publiczny, pełniąc służebną rolę wobec społeczeństwa. Policja, ale też straż gminna (miejska) pełnią istotną rolę podczas zgromadzeń, zapewniając bezpieczeństwo jej uczestnikom oraz porządek publiczny.

Niniejsza monografia ma na celu zobrazować w zarysie problematykę bezpieczeństwa zgromadzeń w Polsce. Ukazano w niej istotę bezpieczeństwa zgromadzeń, wskazując na rodzaje zgromadzeń oraz zagrożenia dla ich przebiegu, uwarunkowania formalne dotyczące organizacji, przebiegu oraz rozwiązywania zgromadzenia, jak również uprawnienia policji i straży gminnych (miejskich) podczas przebiegu zgromadzeń.

Uzupełnieniem opracowania – by Czytelnik miał ułatwiony dostęp do źródeł omawianego zagadnienia – są załączone: ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach oraz wybrane fragmenty z orzecznictwa krajowego i międzynarodowego dotyczące problematyki prawa do zgromadzeń.

Autor monografii dziękuje osobom, które przyczyniły się do powstania tego opracowania, oraz recenzentowi za wnikliwą analizę prezentowanego materiału oraz uwagi, które zostały uwzględnione w ostatecznym opracowaniu tekstu. Poza tym autor zwraca się również z prośbą do Czytelników o ewentualne propozycje zmian, które pozwolą w przyszłości udoskonalić dzieło dotyczące poruszonej problematyki.

Stan prawny na dzień 15 czerwca 2020 r.

Marcin Jurgilewicz⁴

---

⁴ Dr hab. Marcin Jurgilewicz, prof. PRz, kierownik Zakładu Nauki o Bezpieczeństwie, dziekan Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie; ORCID: 0000-0003-2243-2165.